

Područja Brtonigle i Nove Vasi bila su zacijelo nastanjena u pretpovijesnom razdoblju. To možemo reći osobito za teritorij koji gleda prema dolini Mirne, gdje ima mnogo ostataka kašteljera, prastarih naseobina Histra. U dvjema spiljama pored doline pronađena su arheološka svjedočanstva o tome. U njima su nađeni ostaci iz doba kasnog neolitika [drugi period kamenog doba, kada su rabljena oruđa iz glačanog kamena] te iz brončanog doba [otprilike od 2100. do 1000. pr. Kr.]. Kašteljeri su stare naseobine koje još i danas opčinjuju svojim debelim ophodnim zidinama, koje su u nekim slučajevima jedino što je od njih preostalo. Kašteljeri su naime bili ograđeni zidinama čija je debljina ponekad iznosila više od 3 metra. Među najznačajnija takva svjedočanstva ovog područja navodimo kašteljer Valaron ili tzv. Gradinu kod Nove Vasi. Na strani okrenutoj prema potoku Lavre i prema dolini Valaron ne postoji obrambeni zid, obzirom da je prirodni jarak pružao dovoljnu zaštitu od napada neprijatelja. Na zapadnoj strani još su uvijek zamjetna ulazna vrata. Znanstvenik, dr. Moriz Hörnes vršio je iskopavanja u tom kašteljeru već u studenom 1890., te u rujnu 1892. godine. Rezultati tih istraživanja objavljeni su u "Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien" [Zbornik Antropološkog društva u Beču]. Kašteljer se vjerojatno nalazio na čelu šireg areala, uzme li se u obzir njegova prostrana obzidana površina. Ona se prostire u dužini od 500 i u širini od 200 metara, tako da po tim dimenzijama spada među najveće kašteljere ovoga kraja

Drugi kašteljer u tom području je onaj Sv. Dionizija (pokraj groblja Nove Vasi), no s vrlo malo ostataka. Crnica ovdje sadrži brojne ulomke pretpovijesne keramike, a također i ostatke iz rimskog razdoblja. Naime, mnoga pretpovijesna naselja bila su nastanjena i nakon rimskog

Pretpovijesno razdoblje

Kategorija: Povijest

Objavljeno: Utorak, 28 Siječanj 2014 19:47

Autor: JUO

Pregleda: 3803

osvajanja Istre, što se zbilo 177. godine pr. Kr. Ovo je mjesto također bilo dijelom zaštićeno prirodnim oblikovanjem terena. Alberto Puschi, poznati arheolog i nekadašnji ravnatelj Arheološkog muzeja u Trstu, u jednoj svojoj pripremnoj bilješci za arheološku kartu Istre spominje gornje obrambene zidine, koje su bile vidljive još na početku 20. stoljeća, te dijelom očuvane donje zidine. Spuštajući se još više prema moru nailazimo na kašteljer Sv. Jurja, poznatog i pod nazivom Santi Quaranta. Nalazi se na strateškom položaju iznad rijeke Mirne, a to je u prošlosti bilo od izuzetnog značaja. Ophodni zid debeo je oko 1,6 metra. U rimskom razdoblju zadržao je značaj jednog od najvažnijih mjesta ovoga kraja, pa je iznova utvrđen. Korišten je i u srednjem vijeku, a u drugoj polovici 13. stoljeća dao ga je obnoviti oglejski patrijarh, njegov tadašnji vlasnik, da bi potom, nakon nesklone sudbine, postao značajan kao nalazište koje nas impresionira veličinom svojih ruševina. U prošlosti neki su pretpostavljali da se na tom mjestu nalazila antička Emonia, grad koji prethodi današnjem Novigradu.

Trapezoidni oblik ovog kašteljera vrlo se lijepo razabire kada se putuje cestom koja od Antenala vodi ka Ponte Portonu, osobito u zimskim mjesecima. Zacijelo mu je posebiti značaj pridavala luka u njegovom podnožju. Na jednoj kuli ložila se vatra da bi se brodovlju ukazalo na siguran pravac kretanja do luke. Kao kuriozitet navodimo da su se još početkom prošlog stoljeća navodno spominjale željezne karike, pričvršćene za lučki gat, koje su služile za zatvaranje luke ili prigodom utovara i istovara robe. Poznato nam je da je u luku Pišine dospijevala roba barem do 1906. godine, kada je, po nekim izvorima, pristanište zatrpano muljem. Ovo će mjesto svakako posjetitelja nagnati na nužno razmišljanje o proteklim i budućim vremenima. Posljednji lokalitet koji gleda prema dolini Mirne i koji je od značaja za pretpovijesno razdoblje, a pripada općini Brtonigla, je kašteljer Gromače, zvan i Soline. On je imao dva reda zidina, od kojih je jedan zatvarao gornji dio naselja, ovalnog oblika, dok se drugi nastavljao od gornjeg dijela prema dolini (prsten ovog bedema nije bio zatvoren, obzirom da je i u ovom slučaju korištena prirodna litica). Zid se sastojao od velikih kamenih blokova, a debljina mu je iznosila oko 2 metra. Istočno od Brtonigle, u lokalitetu Baba, nalazimo ulomke terakote iz pretpovijesnog i rimskog doba. Ovdje se vjerojatno nalazilo malo naselje, koje je uništeno tijekom vremena uslijed obrađivanja zemljišta. Na kraju podsjećamo da je i brijez na kojem se nalazi Brtonigla nekoć bio kašteljer, o čemu svjedoče ovdje pronađeni nalazi iz brončanog doba.

IZVOR: Niki Fachin, "Brtonigla i okolica / Verteneglio e dintorni", prijevod sa talijanskog Tulio Vorano, Općina Brtonigla 2001.